

Vestervigs bønder klagede over hoveriforhold

Meget tyder på, at jyske bønder - især vestjyske - var bedre rustede m.h.t. skolekundska-ber og økonomi end østdanske bønder. Godserne var mindre i Vestjylland og hoveriby- den mindre. Med en bedre økonomi var den vestjyske bonde i stand til at bryde de sociale grænser og komme opad i systemet. Flere fæ- stebønder ejede selv gårde og i Thy er der eks. på, at velhavende bønder købte en min- dre herregård til deling, således Nebel i Vester Vandet sogn og Nørtorp i Ræhr sogn.

Thybønders respekt for præst og degn har næppe været særlig stor, og fæstegårdenes ejere fandt sig ikke i hvad som helst, selv om forholdene for det meste nok var ganske har- moniske.

I 1769 klagede 74 bønder fra Vestervig sogn til staten - til et nyoprettet generallandvæsens- collegium. Klagen begynder medynk- vækkende: »Vi underskrevne fattige bøn- der -« og derpå redegøres der for, at et møde med etatsråd Peder Moldrup til Vester- vig kloster og Ørum slot ikke har ført til det

ønskede resultat: en lempelse af hoveribyrden. Man beder derfor »underdanigst de høje herrer, at de vil være os fattige bønder behjælpelige og udvirke hos vores allernådigste konge og herre, at os måtte ske en forlettelse i vores strenge og svare hoveri«. Derefter opremses hoveriarbejde som markarbejde, samling af brændsel og mange dages kørsel. Som noget nyt og særligt belastende nævnes brydning og dyrkning af hedejord, der har ligget uopdyrket i 50 år. Endelig klages der over hårdt arbejde med at køre ler og tørv (brændsel) til og mursten fra et teglværk, der blev oprettet for 20 år siden (ca. 1750).

Svaret på klagen sendes ikke til de klagende bønder, men til statens embedsmand i området, amtmanden i Thisted. I svaret hedder det bl. a.: »Da det er vores alvorlige vilje, at roligheden blandt bønderne skulle på det nøjeste håndhæves, så måtte Du forkynde dem, at de i al stilhed og uden mindste tegn til modvillighed, opsættelse eller mytteri have at efterkomme alle imod deres foresatte liggende pligter under straf at vorde på det strengeste derfor anset«.

Moldrup kan kun have været tilfreds med svaret. Han slår sig dog ikke til tåls hermed, men søger at finde frem til bagmændene for klagen - »sådanne personer, som ej elsker den almindelige rolighed, der enten søger deres fordel

ved at skrive for sådanne enfoldige mennesker eller for at fornøje deres egen ondskab og begærlighed til uro og tvedragt imellem husbonderne og deres bønder og tjenere«.

Resultatet af dette skoleeksempel på en delog-hersk-politik udeblev ikke. Snart opløstes sammenholdet mellem klagerne, og præsten og degnen i Ørum afsløredes som penneførere for bønderne.

Dengang som nu var det biskoppen i Ålborg, der måtte tage affære, når der forelå klager over kirkens folk i Thy.

Og der bliver klaget til Ålborg-bispen, fra Peder Moldrup. Biskop Brodersen bakker ikke sin præst op, men giver sin fulde støtte til etatsråden, for hvem han ønsker, at »han (Gud) må afværge alt det, som vil gøre uro og forbitre Deres fred«. Hvis ikke Ørumpræsten vil gå ind på Moldrups betingelser for en ordning i mindelighed, »får han sejle sin egen sø«, skriver biskoppen, og fortsætter: »Bliver det ham (pastor Humble) overbevist, at han har villet opvække Deres tjenere til oprør, da vil det ikke gå så let af. Gud give ham et sind, som er lig Jesu sind og et hjerte skikket efter Guds hjerte, så bliver han god at komme til rette med«. - Jo, Vorherre kunne også bruges til at holde folk på plads i systemet. Det tjente ikke kirkens interesser at modarbejde de besiddende.

Vestervig, den 27. juni 1830. - Fra maleren Martinus Rørbye's rejsedagbog.